

The article sheds light on the problem of translation peculiarities of literary fairy tales by H.K. Andersen „The Nightingale“ and “The Little Mermaid“ into Ukrainian. The author illustrates different ways of translation with appropriate examples and pays attention to the preservation of the author's style.

Key words: fairy tale, literary fairy tale, author's fairy tale, interpretation, author's style, adaptation.

УДК 81'253

Олена ЛИТВИН

ПРАГМАТИКА ЕМОТИВНОГО ТА ЕМОЦІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Ця стаття присвячена опису прагматики емотивного та емоційного спілкування в англомовному дискурсі, а саме: лінгвістики емоцій, типології емотивних знаків, семіотичних систем емоцій і звертань в емотивному та емоційному спілкуванні.

Ключові слова: емотивний, емоційний, спілкування, дискурс.

Засоби ситуативно-емоційної семантики представляють всі національні, психологічні, соціальні, культурні та особисті риси співрозмовника, які розкриваються через емоційне сприйняття та емоційну ауру людської особистості, а саме – через бесіду, виступ, звертання, монолог, вимову або мовний сигнал співрозмовника.

Фундаментальний науковий вклад у дослідження загальних теоретичних аспектів емотивного та емоційного спілкування зробили такі вчені-лінгвісти, як: Б. Волек, В. Маслоу, В. Шаховський, В. Вілунас, П. Зарнеський та ін. У свою чергу, автор досліджує прагматику емотивного та емоційного спілкування в англомовному дискурсі.

Отже, мета статті полягає у розкритті та обґрунтуванні лінгвістики емоцій, типології емотивних знаків, семіотичних систем емоцій та звертань в емотивному та емоціональному спілкуванні.

Усне сприйняття емоцій – один з аспектів, який представлено завдяки психологічним взаємовідносинам людей. Антропологія акцентує свою увагу на різних культурних відмінностях емоцій.

Лінгвісти досліджують лише деякі питання, що стосуються впливу дієслів та інших мовних одиниць на бесіду співрозмовників. Комп'ютерна лінгвістика намагається розкрити комбінацію “емоційного компоненту” до розмовного синтезу, тобто модуль, який надає інформацію про психологічний стан людини. (Ex.: fear makes a voice higher and less pauses in the speech).

У реальному спілкуванні думки-емоції, які забезпечують мовленнєві акти, не висловлюються і часто приховані. Тому вони не мають впливу на співрозмовника, бо йому невідомі. Висловлюючи власні думки, співрозмовник їх фільтрує в залежності від комунікативної ситуації. Емоції – це потужний важіль, який допомагає набути певного досвіду, знань та розширити кругозір.

Емоційні вирази часто називають “емотивами”, які передаються одним співрозмовником іншому у завуальованій інтерпретації [1]. Якщо емоції – це відчуття, то емотиви – це вираження тих відчуттів завдяки мові, використанню різних мовленнєвих актів, які змальовують душевний стан людини та світосприйняття. Емотиви описують процес, завдяки якому формуються та управляються емоції не лише суспільства, а й окремих індивідуумів, які прагнуть висловлювати свої думки через почуття [2].

Найголовніша різниця між емоційним та емотивним або описовим використанням мови – це намір. Висловлювання людини, яка використовує емоції та свої почуття у мові, відрізняється від розмови людини, що застосовує лише описові значення у спілкуванні [3].

Емоція, як результат, може розглядатися по аналогії з теорією розмовного акту, яка супроводжується спеціальною категорією висловів, що називаються емотивами [4]. Емотиви – це інструменти, які безпосередньо застосовуються для заміни, будови, приховування або підсилення певних емоцій. Вираження емоцій, тобто застосування емотивів, може бути набагато важливішим, ніж внутрішній стан людини і її сприйняття оточуючої дійсності. Емотиви виражаються та асоціюються з поняттям щирості та відвертості. Завдяки потужним, а іноді навіть непередбаченим ефектам емоційних висловів співрозмовника, щирість не є

природною, а навпаки, виступає лише допоміжним інструментом та ефектом у розмові.

Люди фізіологічно себе обмежують до створення певних емоційних проявів, а саме: впевненості, наполегливості, або навпаки – скромності, сором'язливості, якихось уподобань, які використовуються та інтерпретуються у різних культурах націй. Фактичне застосування людьми емоційних проявів як комунікативних засобів часто є важливим і необхідним у повсякденному житті. Вираження емоцій – це не завжди прояв лише внутрішніх почуттів, але й комунікативний засіб, який використовується у бесіді для впливу на поведінку співрозмовника і отримання бажаного результату.

З цієї причини багато дослідників та лінгвістів почали частіше акцентувати свою увагу на диференційованому вивченні емоцій та їх впливу на людину у спілкуванні. На думку Плутчіка та Калермана, емоцію можна визначити як відносно швидкоплинний засіб, з частково неконтрольованим психологічним ефектом або керованим лише частково емоційним засобом. На основі цього визначення слід виокремити чітку різницю між емотивними та емоційними взаємопов'язаними, але по суті різними комунікативними явищами.

Емоційне та емотивне спілкування

Дані	Емоційне спілкування	Емотивне спілкування
Діяльність	<i>інстинктивна:</i> мимовільне, незаплановане фізичне втілення внутрішнього емоційного стану	<i>визначена:</i> свідоме використання емоційних прийомів для комунікативних цілей
Акцент	<i>індивідуум:</i> необхідність фізіологічного пристосування людей до внутрішніх фізичних стимулів	<i>акцент на інших:</i> спроєктовані відчуття інших людей, їх сприйняття та інтерпретація у певній ситуації
Форма	<i>психологічна:</i>	<i>соціопсихологічна:</i>

	необхідність психологічного пристосування людей до внутрішніх психічних стимулів	необхідність людей пристосовуватися один до одного у поведінці задля уникнення конфліктів між особистостями
Функція	<i>послаблююча:</i> послаблює емоційну напругу і допомагає підтримувати психологічний баланс	<i>стратегічна:</i> направляє емоційну інформацію для того, щоб вплинути на поведінку співрозмовника

Висновок, який варто зробити на основі проведеного аналізу, полягає у тому, що в емоційному спілкуванні різні емоційні прояви виникають спонтанно і розкривають внутрішній стан та відчуття людини. В емотивному спілкуванні емоційні прояви виражаються свідомо, з конкретно запланованою метою у певній ситуації, щоб вплинути на співрозмовника і отримати бажаний результат.

Емоційний знак або емоційна частина знаку має символічне значення слова, окрім деяких паралінгвістичних явищ, як сміх, повтор слова, і т.д. За класифікацією Б. Волека, існують різні типи емотивних знаків.

Перша група складається з лексем, які містять визначення компоненту. (Ех.: a table, to run, green etc.) Денотат цих слів виступає в якості предмета або абстрактного явища.

Друга група складається з яскраво виражених означень, які виступають прикметниками, з сильним емоційним значенням. (Ех.: clever, wonderful, ugly etc.)

Третя група – це емоційні значення, що виражають почуття та асоціації. (Ех.: mother, sister, friend etc.)

Четверта група складається з слів, які проявляють емоції подібно до кохання, ненависті, подиву, заздрощів і т.д. Денотат цих висловів є лише емоцією. (Ех.: I love you, I'm surprised).

П'ята група – це лексеми, які включають лише емоційне значення і виражаються вигуками, не маючи значення. (Ех.: “wow”, “ouch”).

Шоста група – лексеми, які виступають об'єктами і виражають емоції одночасно. Ех.: a dog is a denotatum; our dog has come, dog is domestic animal, a watchdog – a cur, mongrel).

За класифікацією В. Шаховського, існує дві семіотичні системи емоцій: мова тіла та усне мовлення. Вони диференціюють емоції, психологічний стан (laugh, tears etc.) та їх вербалізованість (title, expression, description). Якщо порівняти емоційний словник всіх мов, ми знайдемо більше негативних слів, ніж позитивних. Позитивні емоції вираженні монотонно, багатослівно, більш у широкому значенні. Негативні емоційні слова більш конкретніші і різнобічні. На сьогодні емоційна лінгвістика виокремлює наступні проблеми:

- типологія емотивних знаків для диференціації емоцій;
- вплив розуму на емоційність;
- комунікаційні емоції;
- кореляція емоцій у різних мовах;
- географічна та культурна різниця емоцій;
- емотивні критерії мови;
- кореляція лінгвістичних та паралінгвістичних емоцій;
- вплив емоцій на мовні процеси (утворення слова, синтаксис і т.д.);
- емоційний колір тексту (емотивний вигляд тексту, його переклад іноземною мовою і т.д.);
- прагматика вираження емоцій та ін.

Усне вираження емоцій завжди суб'єктивне. Одна й та ж сама емоція виражається людьми по-різному. Це залежить здебільшого від невербальних чинників, таких як: культура, релігія тощо.

Звертання має декілька функцій в емоційному та емотивному дискурсі – створює мовленнєвий акт і його підтримує через увагу адресата у спілкуванні. Людина має використовувати різні експресивні значення та стилістичні прийоми, щоб зробити свою розмову більш виразнішою та яскравішою.

- *Він/вона використовує прізвиська, ніжні слова в неофіційних ситуаціях (бесіда з родичами або друзями).*
- (...) But me, Charlie?

- Well, I think if he wants you to go under the circumstances I don't see how you can very well refuse.

- But me, Charlie?

- Well, the best way to understand a man is to put yourself in his shoes (...) (S. Maugham)

• *Коли ми апелюємо до особи "Sir/Madam" або "Mr./Mrs." незалежно від комунікаційної ситуації, це означає, що він/вона має високий соціальний статус в суспільстві.*

- (...) Explain everything in the morning, Smith. Only person, who goes is Goath.

- What! I didn't catch that, sir.

- Goath, Goath. We've done with him...

- But what's happened, Mr. Dersingham? I don't understand.

- Explain everything in the morning. Carry on them, ol' man. (J. Priestley)

• *Повтор звертання у бесіді не лише активізує і стимулює співрозмовників, але й робить наголос на відношенні один до одного.*

Where is Robin Hill, Father?

- In Survey.

- Is the house there?

- What house?

- That they quarreled about.

- Yes.

- What did you do in the feud, Father? (...) (J. Galsworthy)

(It is a dialogue between a father and his daughter).

- (...) I'm not quite with you, sir.

- Oh, common laddie... He wasn't all that of a fool. Ever wondered. Why he didn't get on here?

- I didn't realize he didn't, sir (...). (J. Fowles)

Ініціатор бесіди намагається звернути увагу співрозмовника і апелює до нього/ неї в залежності від віку, професії, статусу і т.д. Звертання – це розмовна категорія, яка вказує не лише на певні стосунки між людьми, їх настроїв, офіційне або неофіційне оточення, але й на соціальні зміни у їх житті. Існує “золоте правило” у звертаннях. В залежності від того, як людина поставить запитання своєму співрозмовнику, так вона й отримає відповідь. Це

може водночас супроводжуватися жестами, різними психологічними прийомами, що вказують на настрій особи, тон її розмови і т.д.

Один з методів зробити мовленнєвий акт в емоційному / емотивному дискурсі – поставити певне запитання співрозмовнику, знаючи відповідь заздалегідь.

Ех.: Is that you, dear? (Shaw)

Miss Cherrell? (J. Galsworthy)

Is that you, Fanshawe? (P. Auster)

Вибір розмовного тону вказує на відношення людини до співрозмовника. Ех.: Dear! Darling! Sir! Poor thing! My honey! Ці вирази впливають на тон подальшої бесіди, стосунки людей та інші соціальні характеристики.

1. Ситуації звертань:

а) симетричні

Симетричні ситуації спостерігаються у розмові людей, які рівні за соціальною роллю в сім'ї або суспільстві.

сестри

- Well, ducky! Lovely to see you! Am I wrong to read between the lines?

- No, I'm not going back to him, Dinny (...). (J. Galsworthy)

чоловік-жінка

- What's the matter, Catherine?

- Nothing. Nothing's matter (...). (E. Hemingway)

Стосунки співрозмовників у цих діалогах не обмежуються чіткими правилами або поведінкою. Їх розмова досить вільна та проста. Вони використовують прізвиська, ніжні слова, власні імена, які емоційно заряджені.

б) несиметричні

Несиметричні ситуації поділяються за:

- соціальним статусом

начальник-робітник

- Please, Mr. Smith, could you let me have a pound today?

- Well, you know, Turgis, I don't like doing this (...). (J. Priestley)

Людина повинна підтримувати спеціальні норми поведінки у суспільстві (форми ввічливості, вітань, відношення до старших людей і т.д.). Людина може образити співрозмовника, якщо звернеться до неї фамільярно у формі прізвиська або власного імені. Іноді людина повинна слідувати правилам субординації.

- соціальною роллю

- дядько-племінниця

- You know this young man, Dinny?
- Yes and I like him. He is deeply in love with Clare (...).

(J. Galsworthy.)

- мати-син

- What did they think of your subscription, dear?
- All right (...). (C. Snow)

Звертання батьків, родичів, дітей частіше мають емоційний характер у формі ніжних слів. Найпоширеніше звертання до близьких друзів - “мій” або “дорогий”, що робить наголос на доброзичливому відношенні до співрозмовника.

- молоді люди

- Jean, he said, for God's sake.
- I'm sorry, she said crying. I just need some time (...).

(R. Vausch)

- молоде та похиле покоління

- This house wouldn't work without your niece, Mrs. Cherrell.
- It wouldn't. Dinny's wonder (...). (J. Galsworthy)

Вік співрозмовників впливає на вибір експресивних засобів та стилістичних прийомів у бесіді. Звертання до літньої людини повинно бути ввічливе. Ех.: Mr., Mrs....

2. Ступінь знайомства

- звертання до гостя, відвідувача:
- до незнайомця;
- до знайомої людини.

Звертання до гостя, відвідувача показується у питаннях, запитах, проханнях і т.д. Головними особливостями цього знайомства є відсутність інтересу співрозмовника, цікавості і строгих форм ввічливості.

(1)

- Is Mr. Golspie there, please?

- No, he's not. He's gone. So, has Miss Golspie. They've both gone (...). (J. Priestley)

(2)

- Doctor, how is he?

- What's the matter with him exactly?

- He's all right. Nothing to shout about (...). (Carver R.)

Звертання до незнайомої людини супроводжується виразами "How do you do?", "How are you?" просто, аби почати розмову. У даному випадку людина не чекає відповіді від співрозмовника.

- How do you do? I'm a cousin of your father's.

- Oh, yes. I saw you in that confectioner's (...). (J.

Galsworthy)

Звертання до близької людини з'являється на підставі таких слів і виразів, як: взаємовідношення (Father, Son), власні імена (Lewis, Jane), прізвиська (Ducky) ніжні слова (Dear, Honey). Співрозмовники можуть використовувати прості і легкі фрази, кліше та їх зразки у вітаннях.

3. Комунікаційні ситуації

Інколи для людини дуже важко вибрати правильну стратегію поведінки, щоб почати розмову. Успіх залежить від досвіду та орієнтиру у розмовній ситуації.

Офіційна комунікаційна ситуація обмежується встановленими строгими правилами поведінки, манерами і стосунками між співрозмовниками. Їх доповідь завжди містить ряд типових зразків та кліше.

- You thought it's your duty, sir, to institute these proceedings?

- Yes (...). (J. Galsworthy)

- Mr. Cooper, I presume?

- That's right (...). (S. Maugham)

Неофіційні ситуації характеризуються неформальною бесідою співрозмовників, яка містить короткі конструкції, окличні вигуки, що роблять її більш виразнішою і яскравішою.

- Now, look Jake, you understand how it is. I want you to move your stuff out as soon as possible, today if you can.

- I don't understand how it is (...). (J. Murclock)

- London, eh? Very nice, eh?

- All right (...). (J. Priestley)

4. Тип взаємовідносин

дружні взаємини

- Dick? Hi. It's me, Ruth. This is pretty embarrassing, but I just ran my car off the road and Jerry's in the city and they won't let me out of the police station unless somebody comes for me. They say I'm in shock.

- Ruthie babes. This is fantastic, hearing your voice. I'm all shock up (...). (J. Updike)

близькі стосунки

- Very soon we shall meet again. Is that not so, my friend?

- Leave it to me, my boy (...). (J. Priestley)

інтимні стосунки

- Now, Kitty dear, tell me all about it.

- Walter wants a divorce (...). (S. Maugham)

ділові стосунки

- Is it true, Lady Corven, that you have been unfaithful to your husband?

- It's not (...). (J. Galworthy)

5. Комунікативні ситуації в емоційному дискурсі

За класифікацією Т. Гуляра, існує два типи комунікативних ситуацій, а саме:

- Людина робить певні дії та повідомляє свого співрозмовника про результати, які можна прийняти або ні.

"I think his stories stink," said Dr. Scott.

"The later ones, anyway".

"Nonsense!" snorted Mackey.

"The last stories are much the best, now that Gibson's got interested in fundamentals and has cut out blood and thunder." (A. Clark "The Sands of Mars")

- Людина оцінює комунікативну ситуацію, але не повідомляє свого співрозмовника про результати.

Ex.: Aunt Hester... described him thus "... He was an owner of houses, my dear. His hair about your uncle Swithin's color; rather a square build. Tall? No-ot very tall" (he had been five feet five, with a mottled face); "a fresh-colored man." (J. Galsworthy)

Різні емоційні та емотивні елементи можуть з'явитися у висловах залежно від прагматичного характеру бесіди. Емоційні мовні засоби мають тенденцію до постійної зміни новими елементами. Майже будь-яке слово може набути більшого або меншого ступеня емоційності в англomовному дискурсі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Reddy W. Against Constructionism: The Historical Ethnography of Emotions / W. Reddy. – Current Anthropology № 38, 1997. – P. 327-351.
2. Rosenwein B. Worrying about Emotions in History / B. Rosenwein. – The American Historical Review. – 2002. Retrieved from: <http://historycooperative.press.uiuc.edu/journals/ahr/107.3/ah0302000821.html>
3. Castell A. Meaning: Emotive, Descriptive, and Critical / A. Castell. – Ethics № 60, 1949. – P. 55-61.
4. Reddy W. Emotional Liberty: Politics and History in the Anthropology of Emotions / W. Reddy. – Cultural Anthropology № 14, 1999. – P. 256-288.
5. Wierzbika A. Semantics, Culture and Cognition. Universal Human Concepts in Culture – Specific Configurations / A. Wierzbika. – New-York, Oxford, 1992. – P. 17-38.

Е. ЛИТВИН

ПРАГМАТИКА ЭМОТИВНОГО И ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ОБЩЕНИЯ В АНГЛОЯЗЫЧНОМ ДИСКУРСЕ

Эта статья посвящена описанию прагматики эмотивного и эмоционального общения в англоязычном дискурсе, в частности: лингвистики эмоций, типологии эмотивных знаков, семиотических систем эмоций и обращений в эмотивном и эмоциональном общении.

Ключевые слова: эмотивный, эмоциональный, коммуникации, дискурс.

O. LYTVYN

PRAGMATICS OF EMOTIVE AND EMOTIONAL COMMUNICATION IN ENGLISH DISCOURSE

This paper is aimed at describing pragmatics of emotive and emotional communication in English discourse, especially: linguistics of emotions,

typology of emotive signs, semiotic systems of emotions, and the address in emotive and emotional communication.

Key words: emotive, emotional, communication, discourse

УДК 811.111'373.611-115

Алла ЛЯШИНА

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ СПОЛУЧУВАНOSTІ РЕПРЕЗЕНТАТИВНИХ СУФІКСІВ СИСТЕМИ АНГЛІЙСЬКОГО СЛОВOTВOPУ В СУЧАСНІЙ НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ

У статті подані результати аналізу сполучувальної здатності репрезентативних суфіксів з основами різних частин мови у текстах наукової англійської літератури з економіки, юриспруденції та медицини.

Вивчення функціонування системи суфіксації сучасної англійської мови на матеріалі текстових даних уточнюють наше уявлення про те, як і на якому акті деривації була утворена та чи інша похідна. До процесу суфіксації сучасної англійської мови залучені основи всіх кардинальних частин мови. Щодо участі основ різних лексико-граматичних класів в утворенні похідних з репрезентативними суфіксами, відзначимо найбільшу сполучувальну здатність дієслівних основ.

Ключові слова: репрезентативний суфікс, суфіксальна модель, словотворення, науковий стиль, інвентар суфіксів, продуктивність, уживаність, сполучуваність, похідна, основа.

Будь-яке пізнання неможливе без перевірки теорії практикою. Це є однією з причин, чому сучасне мовознавство приділяє так багато уваги використанню мовних фактів в умовах їх функціонування.

У сучасній лінгвістиці на перший план все більше висуваються проблеми функціонального словотворення [7,8,9,12,13,14,15,16, 17]. Серед найменше досліджених проблем, пов'язаних із суфіксацією в англійській мові, особливо виділяються проблеми опису функціональних особливостей моделей суфіксального типу. Огляд лінгвістичної літератури зі словотвору показує, що у більшості випадків лінгвісти обмежувалися висвітленням тих чи інших аспектів суфіксації [3,10,11], але не проводився аналіз цілої системи суфіксації англійської мови у тому вигляді, в якому вона